

బరాణి

పంటకాలం : శీతాకాలంలో రబీ పంటగా పండిస్తారు.

వాతావరణం : చలికాలం ఉష్ణోగ్రత 10-17° సెల్సియస్ వుండే పరిస్థితులు ఈ పంటకు అనుకూలం. వేడిగా, పొడిగా వుండే వాతావరణం అనుకూలం కాదు.

నేలలు : సారవంతమైన, బాగా నీరు ఇంకే నేలలు శ్రేష్ఠం. చౌడు భూములు తప్ప అన్ని రకాల నేలలు అనుకూలం. పి.హెచ్. 6.0-7.5 మధ్య వున్న నేలలు అనుకూలం.

రకాలు

స్వల్పకాలిక రకాలు

ఎర్లీబాడ్జర్ : ముడతలు గల గింజలతో కూడిన పొట్టిరకం. 55 నుండి 60 రోజులలో కోతకు వస్తుంది.

ఆర్కెల్ : ముడతలు గల గింజలతో కూడిన అధిక దిగుబడినిచ్చే పొట్టి రకం. 60 రోజులలో ఆకుపచ్చని కాయలతో కోతకు సిద్ధంగా ఉంటుంది.

మీటియార్ : ఋతువులో ముందుగా వేయుటకు అనుకూలమైన రకం. విత్తనాలు నునుపుగా వుంటాయి. 60-65 రోజులలో ఆకుపచ్చని కాయలతో కోతకు సిద్ధంగా వుండే రకం.

జవహార్ మటర్-4 (జె.యమ్.-4) : మొక్కలు పొడవుగా, కాయలు మధ్యస్థంగా వుంటాయి. గింజలు ఆకుపచ్చగా, పెద్దవిగా, ముడతలు కలిగి ఉంటాయి. దిగుబడి ఎకరాకు 24 క్వీంటాళ్ళు.

హిస్సార్ హరిత్ (సి.హెచ్) మధ్యరకం : కోతకు 60 రోజులలో సిద్ధమవుతుంది. కాయలు గింజలతో పూర్తిగా నిండి ఉంటాయి. దిగుబడి ఎకరాకు 40 క్వీంటాళ్ళు.

మధ్యకాలిక రకాలు

బాన్‌వెల్లి : ఋతువు మధ్యలో వేయుటకు అనువైన రకం. ఎక్కువ ఎత్తు పెరగదు. గింజలు ముడతలు కలిగి ఉండి తియ్యగా వుంటాయి. 85 రోజులలో కోతకు వస్తుంది. పచ్చికాయల దిగుబడి ఎకరాకు 40 క్వీంటాళ్ళు.

జవహార్ మటర్-1 (జె.యమ్.-1) : కాయలు పెద్దవిగా ఆకర్షణీయంగా, చివర వంపు కలిగి ఉంటాయి. దిగుబడి ఎకరాకు 48 క్వీంటాళ్ళు.

జవహార్ మటర్-2 (జె.యమ్.-2) : దిగుబడి ఎకరాకు 40 క్వీంటాళ్ళు. గింజలు పెద్దవిగా, ముడతలు కలిగి ఉంటాయి.

ఐ.పి.-3 (పంత్ ఉపహార్) : మధ్యస్థ రకం. కాయలు మధ్యస్థం. ఏడు గింజలు కలిగి ఉంటాయి. ఎకరాకు 100 క్వీంటాళ్ళ దిగుబడి నిస్తుంది.

దీర్ఘకాలిక రకాలు

ఎన్.పి.-29 : మొక్కలు ఎత్తుగా ఎదుగుతాయి. ముడతలు పడిన గింజలుగల రకం. 100 రోజులలో కోతకు వస్తుంది.

ఇవి కాక ఆజాద్-పి-1 (మధ్యస్థ), ఆజాద్-పి-3 (స్వల్పకాలిక రకాలు), ఆజాద్ పి-2 మరియు 3 (బూడిద తెగులును తట్టుకునే రకాలు) రకాలను కూడా సాగుచేసుకొనవచ్చు.

నేల తయారీ : ఆఖరి దుక్కిలో ఎకరాకు 8 టన్నుల చొప్పున బాగా మాగిన పశువుల ఎరువు వేసి కలియ దున్నాలి. అనుకూలంగా బోదెలు, కాలువలు చేయాలి. నేలను సమానంగా మొలక రావడానికి అనుకూలమైన స్థితిలో వుంచాలి.

విత్తన మోతాదు, విత్తేదూరం : ఎకరాకు స్వల్పకాలిక రకాలకు 40-48 కిలోలు. మధ్య మరియు దీర్ఘకాలిక రకాలకు 32-36 కిలోల విత్తనం కావాలి. వరుసల మధ్య 30 సెం.మీ. మరియు వరుసల్లో మొక్కకు, మొక్కకు 15 సెం.మీ. ఎడం వుండాలి.

విత్తే కాలం : అక్టోబరు 15 నుండి నవంబరు 15 వరకు విత్తుకోవచ్చు.

విత్తన శుద్ధి : కిలో విత్తనానికి ఒక గ్రాము కార్బండైజిమ్ చొప్పున కలిపి విత్తనశుద్ధి తప్పనిసరిగా చేయాలి.

ఎరువులు : ఎకరాకు 10 కిలోల నత్రజని, 28 కిలోల భాస్వరం, 20 కిలోల పొటాష్లను విత్తే సమయంలో వేయాలి. భాస్వరం, పొటాష్ ఎరువులు బరాణీలో నత్రజని స్థాపించే సామర్థ్యాన్ని పెంచుతాయి.

కలుపు నివారణ, అంతరకృషి : పంటకాల పరిమితిలో 1 నుండి 2 సార్లు గొప్పులు త్రవ్వి, బోదెలు, కాల్వలు సవరించాలి. కలుపు నివారణకు పెండిమిథాలిన్ మందును ఎకరాకు 1.25 లీ. లేదా అలాక్లోర్ 1.0 లీ. (తేలిక నేలలు), 1.25 లీ. (బరువు నేలలు) చొప్పున 200 లీటర్ల నీటిలో కలిపి నాటిన 48 గంటలలోపు పిచికారీ చేయాలి.

నీటి యాజమాన్యం : విత్తనం వేసే ముందే నీరు పెట్టడం మంచిది. 10-15 రోజులకు ఒకసారి నీటి తడులను ఇవ్వాలి. పూత, పిందె దశల్లో నీరు తప్పని సరిగా ఇవ్వాలి.

సస్యరక్షణ

పురుగులు : కాయతొలుచు పురుగులు పూతదశలో ఆశించి కాయలోనికి చేరి లోపలి పదార్థాలను తిని నష్టపరుస్తాయి. వీటి నివారణకు ఎండోసల్ఫాన్ 2 మి.లీ. లేదా కార్బరిల్ 3 గ్రా. లీటరు నీటికి కలిపి పిచికారి చేయాలి.

రసం పీల్చు పురుగులు ఆకుల అడుగు భాగాన చేరి రసాన్ని పీల్చి వేయడం వల్ల పంట పెరుగుదల ఆగిపోతుంది. వీటి నివారణకు ఫాస్ఫామిడాన్ 0.5 మి.లీ. లేదా డైమిథోయేట్ 2 మి.లీ. లేదా మలాథియాన్ 2 మి.లీ. లీటరు నీటికి కలిపి పిచికారి చేయాలి.

తెగుళ్ళు

కుళ్ళు తెగులు : ఈ తెగులు సోకిన మొక్కలు విత్తిన వెంటనే గుంపులు గుంపులుగా చనిపోతాయి. నివారణకు థైరమ్ 3 గ్రా. కిలో విత్తనానికి కలిపి విత్తనశుద్ధి చేయాలి. కాపర్ ఆక్సీక్లోరైడ్ను లీటరు నీటికి 3 గ్రా. కలిపి పిచికారి చేయాలి.

ఆకుమాడు తెగులు : ఆకులపై ముందుగా మచ్చలు ఏర్పడి, క్రమేపి కలిసిపోయి మాడినట్లుగా కన్పిస్తాయి. నివారణకు మాంకోజెబ్ 3 గ్రా. లీటరు నీటికి కలిపి పిచికారి చేయాలి.

బూడిద తెగులు : ముందుగా ఆకులపై పాలిపోయిన మచ్చలు ఏర్పడి బూడిద వంటి పదార్థం ఆకుల అడుగు భాగాన ఏర్పడుతుంది. నివారణకు నీటిలో కరుగు గంధకం 3 గ్రా. లీటరు నీటికి కలిపి పిచికారి చేయాలి.

వెర్రి తెగులు మరియు ఎండు తెగులు : వైరస్వల్ల ఆశిస్తుంది. మొక్క పెరుగుదల తగ్గిపోయి, పూత, కాయ ఏర్పడదు. రోగాన్ని తట్టుకొనే రకాలను (ఎర్లీ బార్జర్, పూసా విపాషా, జె.యమ్.-1, జె.యమ్.-2) సాగుచేయాలి.

కోత : రకాన్ని బట్టి విత్తిన 60-100 రోజులకు మొదటి కోత వస్తుంది. ప్రతి పదిరోజులకు ఒక కోత కోయవచ్చు.

దిగుబడి :	స్వల్పకాలిక రకాలు	: 10-16 క్వీ. కాయలు / ఎకరాకు
	మధ్యకాలిక రకాలు	: 24-30 క్వీ. కాయలు / ఎకరాకు
	దీర్ఘకాలిక రకాలు	: 32-44 క్వీ. కాయలు / ఎకరాకు

బరాణి సాగుపై మరిన్ని వివరాలకు సంప్రదించాల్సిన చిరునామా 251వ పేజీలో ఇవ్వబడింది.

